

Langesø messen 1997

Af redaktør Søren Fodgaard, Dansk Skovforening
og dyrkningskonsulent Anders Suurballe, Dansk Juletræsdyrkerforening

Langesø messen blev afholdt for sjette gang den 21. august, og med endnu større succes end sidste gang. Ifølge arrangørerne var der i år 1900 besøgende - 10% flere end året før - og 10% flere udstillere.

I år var der også om muligt endnu flere udlændinge med. Man hørte især mange tyskere, men også svenskere, nordmænd, østrigere og irere. Mange firmaer havde brochurer på tysk (og også engelsk) - et tegn på at udstyr til pyntegrøntproduktion er en eksportvare på linje med pyntegrøntet. Udenlandske firmaer laver dog også udstyr til branchen - der var en halv snes udenlandske firmaer blandt udstillerne. Pyntegrøntbranchen bliver stadig mere international.

Langesø Gods satser målrettet på at blive stedet, hvor man mødes hvert år for at se den nye teknik inden for pyntegrøntproduktionen. Der var igen i år en konkurrence om Danmarks flotteste juletræ. Træerne blev bedømt af et hold EUD elever fra Dalum Tekniske Skole, og vinderen blev Peter Fischer, Gadbjerg. Nr. 2 blev Evergreen Farm, Veflinge, og nr. 3 blev sidste års vinder, Holger Rasmussen, Morud.

Messearealet er udvidet, og der er anlagt en stribe små træskuer med udvalgte provenienser af nobilis, Abies magnifica, nordmannsgran fra Ambrolauri samt dækrodsplanter af nordmannsgran. Om nogle år kan der gøres interessante iagttagelser her - se foto 1.

Selv om det også i år var meget varmt på dagen var det lykkedes at få en god omtale af messen i aviser og radio. Ritzau havde skrevet et telegram, hvor Juletræsdyrkerforeningen fortalte om den hastigt stigende produktion af juletræer - en tredobling på 5 år. Der blev også omtalt faldende priser i de senere år og overvejelser om et salgsmestød i Mellemeuropa samt den nye produktionsafgift.

Pakkemaskiner

Et af de store problemer i de kommende år er transport og håndtering af den store mængde af træer og grønt, der skal sydo-ver i løbet af ganske få uger. Det har ført til udvikling af forskellige typer af pakkemaskiner, der kan samle et større antal juletræer i én stor pakke. De fleste systemer er baseret på, at træerne ligger på en

Foto 1. Der er anlagt en række træskuer med forskellige træarter og provenienser.

palle - enten en EUR palle som faktureres af sælgeren, eller en specialpalle som skal retur.

Fordele for producenten er, at træerne kan gøres klar til forsendelse i god tid inden lastbilen kommer. Læsningen kan udføres af én mand med traktor og frontlæsser, og derved kan man udnytte arbejdskraften bedre, fordi de kan koncentrere sig om skovning og transport. Endelig betyder pakningen, at man undgår at gå på træerne under læsningen med risiko for skader.

De største fordele er dog i den videre håndtering. Varerne kan transporteres i lukkede kassevogne som er langt mere udbredte end åbne vogne. Køberen har let ved at læsse træerne af og håndtere dem videre frem til salgsstedet. Vigtigst er måske, at store supermarkeder mv. udelukkende modtager varer på paller eller i containere, og de kan ikke håndtere varer i løs vægt.

Sidste år blev der vist to systemer (som også var med i år):

- Propacker pakker træer eller grønt i en stor sæk, Prosack (sækken kan også rumme andre produkter fra skoven).

- Pactor pakker træerne på en palle, hvor de holdes fast af metalbånd. En ny version, Pactor Combi kan tømme de færdigpakke-paller ud i et magasin, så det ikke er nødvendigt at bruge gaffeltruck under pakningen. Samtidig kan maskinen også bruges i kulturerne.

I år var der kommet to nye systemer:

- PSI-16 er udviklet af Frijsenborg og Dansk Naturprodukt. Se foto 2-5.

Den minder en del om Pactor og kan bruges til samtidig pakning af juletræer på EUR palle og udkørsel. Pladerne på siden kan varieres således at den færdige pakkes bredde kan styres; til gengæld skal træerne løftes lidt højere, og flere gange under læsningen skal man skyde pladerne op. Hele pakken holdes sammen af to plastikbånd.

- Skovfoged Claus Thomsen har udviklet en CompactT maskine som kan pakke træer og grønt på CompactT paller, EUR paller samt containere.

De fire pakkesystemer er nærmere omtalt i en helt ny rapport fra Forskningscentret - „Pakning af juletræer og klippegrønt“, Pyntegrøntserien nr. 5, af Lars Kærbølling. I rapporten beregnes omkostningerne ved pakning til mellem 10 og 17

Foto 2. PSI-16 Pallepakker. Forud for pakningen fastgøres lægter på siderne - de skal beskytte træerne mod det stramme plasticbånd, og en EUR palle lægges i bunden. Plasticbånd føres bag om lægterne.

Foto 3. Træerne er læsset ind i kammeret, og den sorte bøjle komprimerer træerne. Herefter lægges to lægter øverst, og plasticbåndet strammes.

Foto 4. Bagenden sænkes som en rampe, og den færdige pakke glider ud.

Foto 5. Pallen kan skubbes op på en vogn med letløbende hjul.

kr/træ - billigst for Compact og dyrest for Prosack. Den velkendte bulktransport ligger i midten med 14 kr/træ.

Det er således ikke de store beløb, der kan spares ved pakkesystemerne. Fordelelene ligger især i at kunne udnytte arbejdskraften bedre - og at kunne levere kunderne en indpakning, der er bekvem at håndtere.

Renholdelse

Der arbejdes stadig med nye metoder til renholdelse. De senere år har man set mange modeller af portaltraktorer som skræver over planterne, se foto 6 - og minitraktorer der kører mellem rækkerne, se foto 13.

Midt i begejstringen over alle de avancerede maskiner må man ikke glemme de enkle løsninger, som er egnede ved små arealer, eller hvis der kun er små pletter med ukrudt, der skal bekæmpes.

Skovdyrkerforeningen Sydfyn har præsenteret en let sprøjte som trækkes over arealet på en slæde (omtalt i Skoven

Foto 6. Forst kombitraktor fra Knoldsborg Plantage er et eksempel på en portaltraktorer (selvom man nok skal være et par år ældre for at kunne nå pedalerne).

Foto 7. Mindre arealer og pletvis ukrudtsbekæmpelse kan ske med Serena eldrevet ryg-sprøjte - plastiskærmen viser spredebilledet.

8/97). Den er fornylig vurderet af FSL, som konkluderer at den gav fuld dækning i intervallet 90-140 cm, men med en klar overdosering i midten. Der kom ingen dråber uden for sprøjteskærmen som følge af vinddrift. Sprøjten er nem at trække, men den glider sideværts på skråninger med sidehæld, og det kan give en skæv belastning af ryggen. En fordel er at føreren ikke går i det sprøjtede område. Omkostnin-

Foto 10. Bøjlen retter toppen op, og topskudsbeskytteren „Rødhætte“ forhindrer vildtbid.

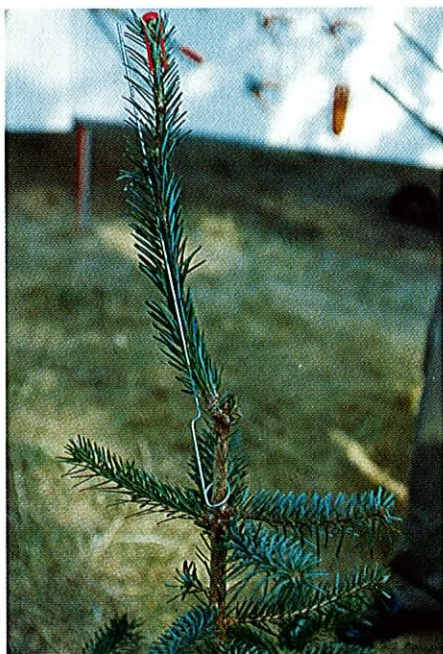

Foto 8. Udlægning af jordbærplast med samtidig plantning af nordmannsgraner gennem plasten (Danverde).

gerne skønnes til 400-650 kr/ha - plus kemikalieomkostningerne. Se Videnblad for Pyntegrønt 5.1-7. En anden velkendt løsning er en ryg-sprøjte, hvor Serena viste en el-drevet model, se foto 8. Den vejer fuldt lastet 14 kg med en tank på 10 liter. Batteriet kan efter sigende benyttes 6-8 timer.

Plastdækning

Der har tidligere været gjort forsøg med

Foto 11. TopProtect forhindrer skader som følge af at fugle sidder i toppen af træet.

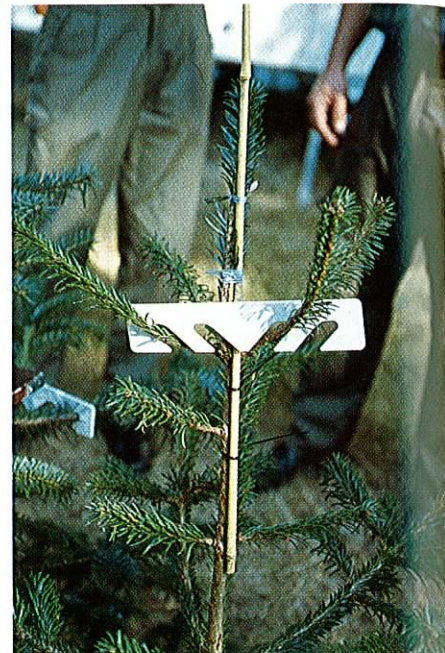
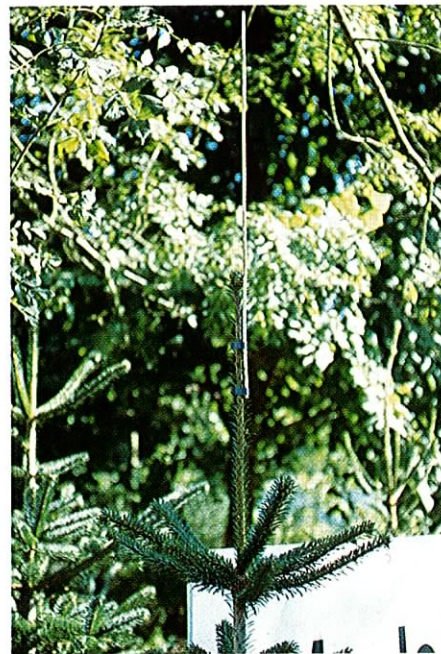

Foto 9. Grenretter (af hvid plastic) fordeler grenene bedre hvis sidegrenene er skævt fordelt, og bambuspinden bruges til at rette toppen op.

plastdækning som kan holde ukrudtet væk i en årrække. GF Garta og Danverde viste en sort ukrudtsdug i et meget tyndt og ret stærkt materiale som bruges til jordbærbede. Prisen lå på godt 1 kr/m² i bredder på 60, 90 og 120 cm. Dugen holder ukrudt væk, væksten starter en uge tidligere om foråret, og den holder på fugtigheden. Plasten holder efter sigende 6 år. Danverde viste en maskine som udlægger plasten samtidig

Foto 12. Datastangen bruges til opmåling af træer samtidig med registrering af kvaliteter, træarter mv.

Foto 13. Fra forsøgsarealet med renholdelse - her parcel 3 med en Silvatec 4x4 mini med rotorharve.

med plantningen - det kræver dog en helt jævn og løs jord. Danverde viste desuden en grøn plast af næsten samme type, der nedbrydes af uv-stråler efter 3-5 år.

Jorddækning med plastic og andre materialer har været fremme i en årrække, men en af forhindringerne har været prisen på dækmaterialet. Med en pris på 1 kr/m² bliver omkostningen 5-8000 kr/ha - plus udlægning. Dugen kan da holde ukrudtet væk i et bælte omkring planterne i en årrække, men der skal nok sprøjtes et par gange midt mellem rækkerne, hvor dugen ikke dækker. Se foto 8.

Ukrudtsdugen har dog også ulemper: Nogle dele af dugen bliver nedbrudt, enten af sollys eller ved jordkontakt, og dermed bliver der en masse løse stumper som kan flyve rundt på arealet. Der er også risiko for at ødelægge dugen, når man færdes på arealet for formklipping, mærkning osv. - og når maskiner kører ved den senere høst. Efter høsten skal arealet pløjes, og plaststumperne kan hænge fast i ploven osv.? Måske kan jordbæravlerne besvare nogle af disse spørgsmål.

Formning af træer

Det er desværre ikke alt afkom, der udvikler sig lige som de stolte forældre forestiller sig. Mange skal ledes på rette vej med en kærlig hånd. I de senere år er der udviklet en række små fikse hjælpemidler, som kan hjælpe, når topskuddet ikke vil gå til vejrs, og når sidegrenene ikke fordeler sig jævnt hele vejen rundt. Der er tale om stykker af plastic, ståltråd

eller aluminium som sættes på planten - og som skal fjernes igen efter nogle måneder eller et år for ikke at kvæle planten.

De enkelte produkter koster fra 30 øre til godt 1 kr/stk - men kan ofte genbruges. Formålet er at forbedre kvaliteten, så et vrage træ kan blive til et salgbart træ. Arbejdet med formning og tilretning af træer har den fordel, at det kan udføres i mere stille perioder. Se foto 9-10.

Ud over de viste kan nævnes flere andre hjælpemidler: En knopretter lavet af et T-formet stykke aluminium - den sættes på toppen lige før udspring og sikrer at et sideskud vokser op til topskud - en topskudsbeskytter kaldet „Pindsvin“ med en række spidser af plastic, som forhindrer bid.

TopProtect fra Maglesø Plantage, foto 11, er en pind som beskytter mod beskadigelse af toppen fordi fugle sætter sig på topskuddet. Det består af en bambuspind som fastgøres med 2 klemmer på topskuddet før udspring. Klemmerne kan udvide sig i takt med at træet gror. Klemmerne forventes at holde 3-4 år og kan dermed genbruges en gang.

Det foreslås at montere pinden før udspring på de træer, der forventes solgt den efterfølgende sæson. Det oplyses, at der kan monteres 2000 pinde pr. mand pr. dag. Prisen er på 1,90-1,60 kr/stk afhængigt af antallet.

Opmåling

Der er mange situationer, hvor man går sin kultur igennem og laver forskellige former for optælling og måling. Notater-

ne føres ind i en bog, og man går hjem og regner videre på tallene.

Det er en omstændelig proces, og det kan være irriterende at rende rundt med målebog og blyant. Rye Nørskov præsenterede et helt nyt system med den elektroniske højdemåler - „Datastangen“. Den ligner en overdimensioneret klup påmonteret en hånddatamat. Se foto 12. Før man går i gang programmeres hånddatamaten til det arbejde, man skal udføre - fx måling af højder i hver 10. række, og man definerer hvilke sorteringer/træarter eller lignende der findes. Herefter dækkes tastaturet af en skærm, og indtastningen af data sker ved brug af to trykknapper bag ved datamaten. Den øverste kluparm bruges til at markere træhøjden - eller højde af øverste grenkrans - og den kan automatisk fratække stabhøjde. Stangen måler højder mellem 30 og 260 cm.

Når man er færdig vises resultatet i displayet, fx opdelt på antal træer i forskellige højdeklasser og sorteringer, og tallene kan udskrives på en bærbar printer.

Datastangen er oprindelig udviklet i Sverige til brug for taksation af vedmasse, og programmeringen varetages af et svensk firma. Systemet vil senere kunne bruges til andre måleopgaver i skoven - fx opmåling af tømmer, taksation af stående skov og af plantebede i planteskoler.

Datastangen koster 18.500 kr og printeren 5.000 kr, og den er derfor mest interessant for de større producenter, for konsulenter og grossister.

Demonstrationer

Ud over selve messen var der busture til andre lokaliteter på Langesø. FSL viste slutresultatet af en juletræskultur anlagt med afkom af Vallø frøplantage, og der var mærket juletræer ud af såvel eksportører som Juletræsdyrkerforeningen.

I en markkultur viste man stabklipping med Jydeland portaltraktor samt renholdelse af juletræskultur.

Det tredje punkt var eksempler på kulturforberedelse efter gran. Formålet var at vise om gammel skovjord kan omdannes til markjord uden stødrydning, men med varierende grader af jordbearbejdning og rodfresning. Efter klargøring af arealet afprøves tre metoder til renholdelse - bredsprøjtning fra traktor, afskærmet sprøjtning, og mekanisk renholdelse med en minitraktor. Forsøget er omtalt i Skoven 9/97. Se foto 13.

Langesø messen afholdes hvert år den tredje torsdag i august. Så næste års messe bliver torsdag den 20. august 1998.